

Behov av insatser för personer med funktionsnedsättning

Analys och beräkningar för år 2016-2020

2015-05-20, § xx

Åsa Tenggren
socialförvaltningen staben

tyresö kommun

Innehållsförteckning

1	Behov av insatser för personer med funktionsnedsättning.....	3
1.1	Sammanfattning.....	3
2	Inledning	4
2.1	Bakgrund	4
2.2	Målgrupp	4
2.3	Metod och avgränsningar.....	4
3	Omvärldsfaktorer	5
3.1	Utveckling av LSS och bistånd enligt SoL för personer med psykisk funktionsnedsättning	5
3.2	Befolkningsutveckling	6
3.3	Övriga omvärldsfaktorer.....	7
4	Behovsprognoser inom LSS.....	8
4.1	Bostad med särskild service för vuxna och annan särskilt anpassad bostad	8
4.2	Daglig verksamhet.....	10
4.3	Korttidsvistelse	11
4.4	Personlig assistans	13
4.5	Bostad med särskild service för barn och unga.....	15
4.6	Korttidstillsyn	15
5	Behovsprognoser för bistånd enligt SoL för personer med psykisk funktionsnedsättning	16
5.1	Bostäder enligt SoL för psykiskt funktionsnedsatta	16
5.2	Boendestöd	17
5.3	Sysselsättning	19

1 Behov av insatser för personer med funktionsnedsättning

1.1 Sammanfattning

Socialförvaltningen i Tyresö kommun har för perioden 2016-220 upprättat en plan för kommande behov inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning. Prognoserna bygger både på ett känt behov samt ett antagande om ökning utifrån tidigare års trend.

Behovet av insatser med stöd enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, förväntas öka. Framst gäller ökningen personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. De LSS-insatser som förväntas att öka mest är daglig verksamhet och bostad med särskild service.

Behovet av korttidsvistelse för barn och ungdomar med neuropsykiatriska diagnoser har inte kunnat tillgodoses inom egen regi, vilket har lett till en ökning av köpta platser. En omställning av korttidsverksamheten i egen regi samt en satsning på en eftermiddags- och kvällsverksamhet i kommunal regi skulle bättre möta det behov som finns, samt troligen innebära ekonomiska besparingar.

Även bistånd om bostad och boendestöd enligt socialtjänstlagen (Sol) för personer med psykisk funktionsnedsättning förväntas att öka. Fler tränings- och försökslägenheter planeras under planperioden, men fler behövs för att öka rörligheten och möjligheten till ett ordinärt boende. Det finns även ett behov av ett boende anpassat för personer med behov av personal med kompetens inom både geriatrik och psykiatri, samt behov av kompetensutveckling inom hemtjänsten avseende psykisk funktionsnedsättning.

Inom sysselsättningsverksamheten för målgruppen ser förvaltningen ingen ökning i dagsläget. Det finns dock ett känt behov hos cirka 20 personer som i dagsläget inte är motiverade att ansöka om insatsen. Det gäller främst unga personer, vars behov inte möts upp av utförare inom valfritetssystemet. Det behövs därför fler utövare med olika inriktning, alternativt en större variation av verksamheter hos de utförare som är anslutna till LOV:en.

2 Inledning

2.1 Bakgrund

Socialförvaltningen i Tyresö kommun upprättar årligen en plan för kommande behov inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning. Planen har utarbetats av socialförvaltningens stab i samarbete med biståndsavdelningen. Planen avser perioden 2016-2020, och har avgränsats till att omfatta de mest omfattande insatserna och de insatser där de största förändringarna bedöms ske.

2.2 Målgrupp

En funktionsnedsättning är en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Personer med funktionsnedsättning kan få olika former av stöd av socialtjänstlagen om de själva inte kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt (4 kap. 1 § Sol).

Stöd till personer med funktionsnedsättningar kan ges genom LSS. LSS är en rättighetslag som innehåller bestämmelser om tio olika insatser. De LSS-insatser som kommunen kan erbjuda är personlig assistans, ledsagarservice, kontaktperson, avlösarservice, korttidsvistelse, korttidsstillsyn för skolungdom över 12 år, bostad med särskild service för barn och ungdomar, bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna och daglig verksamhet. All verksamhet enligt LSS ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och

full delaktighet i samhällslivet för de personer som omfattas av lagens personkrets. Målet ska vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra. För att få rätt till LSS ska man tillhöra någon av lagens tre personkretsar:

1. Personer med utvecklingsstörning, autism eller autismsliknande tillstånd.
2. Personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder till följd av skada eller sjukdom.
3. Personer med varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen.

Behovsplanen omfattar även bistånd enligt Sol för personer på personer med psykisk funktionsnedsättning, dvs. personer som på grund av psykisk störning/sjukdom har väsentliga svårigheter att utföra aktiviteter på viktiga livsområden (t ex boende, sysselsättning och sociala relationer).

2.3 Metod och avgränsningar

Prognoserna är gjorda utifrån de behov förvaltningen i dagsläget känner till, samt ett uppskattat antagande om ökning utifrån tidigare års trender. Behov kan dock uppkomma som förvaltningen i dagsläget inte känner till. Det finns inte

några tydliga samband mellan demografiska faktorer och utveckling av behov inom målgruppen. Bedömning av behov och rätt till olika insatser kan även påverkas av yttre förändringar så som lagändringar, ändringar i praxis etc. Prognoserna i behovsplanen ska därför användas med viss försiktighet.

Prognoserna avser vidare endast uppskattat antal brukare, inte omfattning av insatserna. Det finns stora variationer av omfattning inom de olika insatserna, som antal dygn och timmar samt hel- eller deltid. Även inom en insats som bostad med särskild service finns stora variationer utifrån de enskilda personernas behov av stöd och omsorg. Stöd till målgruppen som ges enligt Sol är inte på samma sätt definierat till sitt innehåll som insatserna enligt LSS utan är mer flexibla utifrån de individuella behoven hos varje brukare, vilket även gör att de är svårare att följa över tid samt att prognostisera.

Underlaget till Sveriges officiella statistik är baserade på uppgifter om beviljade eller pågående insatser per den 1 oktober 2014.

3 Omvärldsfaktorer

3.1 Utveckling av LSS och bistånd enligt Sol för personer med psykisk funktionsnedsättning

Den officiella statistiken *Personer med funktionsnedsättning – insatser enligt LSS år 2014* visar att totala antalet personer med insatser enligt LSS i riket har ökat med 19 procent sedan år 2007. Ökning mellan åren 2013 till 2014 var 3 procent. De vanligaste insatserna var daglig verksamhet, bostad med särskild service och kontaktperson. Det gällde även Tyresö med undantag från att korttidsvistelse, och inte kontaktperson, var den tredje vanligaste insatsen. Den vanligaste insatsen, daglig verksamhet, är också en av de insatser som har ökat mest i riket. Motsvarande trend finns även i Tyresö kommun där antal beslut om daglig verksamhet har ökat med 26,5 procent under åren 2012 till 2014.¹ Troliga förklaringar är en ökad diagnosticering av personer inom autismspektrum eller annan neuropsykiatri, samt svårigheter för personer med dessa funktionsnedsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden. Införandet av valfrihet enligt LOV i oktober 2013 innebär också att utbudet av daglig verksamhet ökat, inte minst genom att det tillkommit fler aktörer som har en mer arbetsinriktad verksamhet och som även kan skaffa praktikplatser.

Majoriteten, 86 procent, av dem i riket med LSS-insatser tillhörde personkrets 1. Motsvarande gällde även i Tyresö där 90 procent av dem med LSS-insatser tillhörde personkrets 1. Av det totala antalet LSS-insatser i riket gällde 28 procent barn eller ungdomar upp till 22 år. I Tyresö var motsvarande siffra 46

¹ Enligt jämförelse mellan antal beslut i verksamhetssystemet Tresa per den 31 december 2012, 2013 och 2014.

procent, det vill säga en relativt hög andel i förhållande till riket. Personer med LSS-insatser i åldrarna 23-64 år utgjorde i riket 65 procent. I Tyresö bestod denna grupp av 50 procent. Personer som var 65 år eller äldre utgjorde i riket sju procent, och i Tyresö fyra procent.

Den kraftiga ökningen av personer med LSS-insatser har föranlett ökade kostnader för kommunerna. Sveriges kommuner och landstings analys av verksamhetsområdet som publicerats i rapporten *Vad kostar verksamheten i Din kommun? Kommunernas kostnadsutveckling 2008-2013* (SKL, 2013) visar att kommunernas nettokostnad för omsorgen om personer med funktionsnedsättning har ökat med drygt 24 miljarder mellan åren 2002 till 2013. Kostnaderna för kommunernas insatser för personer med funktionsnedsättning är den verksamhet som haft den största kostnadsökningen under 2000-talet. Cirka 80 procent av kommunernas kostnad för verksamhetsområdet avser kostnader för LSS-insatser. Den insats som står för den största delen av kommunernas kostnader för LSS är bostad med särskild service för vuxna.

Den större andelen barn och unga med LSS-insatser i Tyresö jämfört med riket kan förklara varför den tredje vanligaste insatsen i Tyresö är korttidsvistelse, det vill säga en insats som främst ges till barn och ungdomar. Förvaltningen uppskattar dock totalt sett ingen större ökning av de insatser som riktar sig till barn- och ungdomar under planperioden. Det kan vara för att behovet för gruppen redan är tillgodosett. På sikt kan dock den större gruppen barn och ungdomar leda till en större ökning av insatser som bostad med särskild service för vuxna och daglig verksamhet.

Inom Sol psykisk funktionsnedsättning har det i Tyresö de senaste åren konstaterats en ökning av gruppen unga vuxna med neuropsykiatrisk problematik ofta i kombination med andra psykiatriska diagnoser. Det bistånd som ökat mest för denna grupp är boendestöd. För denna målgrupp ser även förvaltningen ett ökat behov av kvalificerad kontaktperson.

3.2 Befolkningsutveckling

Befolkningstillväxten i Tyresö kommun är fortsatt hög, den tredje högsta i länet. Sammantaget beräknas befolkningen i Tyresö öka med 12 procent, eller 5402 personer fram till år 2020. Detta medför ökade behov inom den kommunala sektorn. När det gäller insatser till personer med funktionsnedsättning går det dock inte att enbart utifrån befolkningsprognosen göra beräkningar för hur de kommande behoven ser ut. Vidare kan en enda person med stora och komplexa behov, som därmed kräver speciallösningar, ha en stor påverkan på verksamhetens ekonomiska utfall. In- och utflyttning till och från kommunen kan därför ha en stor inverkan.

Den officiella statistiken visar även att det är stora variationer inom landet när det gäller antal personer med beslut om insatser enligt LSS i förhållande till befolkningen. I Tyresö kommun hade 0,72 procent av befolkningen LSS-insatser per den 1 oktober 2014. För riket var motsvarande andel 0,69 procent. Med ett antagande om att andelen i Tyresö skulle vara konstant under planperioden, skulle det totala antalet personer med LSS insatser vara 366 år 2020, dvs. en ökning med 40 personer från den 1 oktober 2014 till år 2020. Ökningen av antal personer med LSS-insatser är dock väsentligt högre än befolkningsökningen, vilket prognoserna nedan visar.

3.3 Övriga omvärldsfaktorer

- **Utredning av assistansersättning (SOU 2014:9)**

Assistansersättningsutredningen har genomfört en översyn av assistansersättningen i syfte att stärka förutsättningarna för en långsiktigt hållbar kvalitetsutveckling och finansiering av insatsen personlig assistans. I utredningen föreslås bland annat att nuvarande timschablon görs om till en grundschablon som även täcker kostnader vid ordinarie assistents sjukfrånvaro. Kostnaderna för sjuklöneansvaret har uppskattats till 256 miljoner kronor, en kostnad som i dag till stor del bärs av kommunerna. Om förslaget går igenom kommer kommunernas omfattande merkostnad och administration för att ersätta sjuklönekostnader att utgå.

- **Upphävande av principöverenskommelsen**

Den 1 oktober 2015 kommer kommunerna i Stockholm läns landsting att ta över ansvaret för hälso- och sjukvårdsinsatser inklusive rehabilitering och habilitering som sker i LSS-bostaden och inom daglig verksamhet. Arbetet med hur Tyresö bäst ska organisera för uppdraget samt justering av avtal och ersättning pågår inom förvaltningen.

- **Socialstyrelsens lägesrapport för 2015**

I Socialstyrelsens lägesrapport för tillståndet och utvecklingen inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten för 2015, konstaterar Socialstyrelsen bland annat följande förbättringsområden:

- Kunskapen om lex Sarah behöver förstärkas.
- Kommunerna behöver förbättra uppföljning av besluten.
- Kommunerna behöver bli bättre på anhörigstöd, särskilt när det gäller stödet till föräldrar som har barn med funktionsnedsättning.
- Fler kommuner behöver teckna samverkansöverenskommelser med Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.
- Fler kommuner behöver anpassa informationen om LSS. Till exempel har endast nio procent av kommunerna översatt informationen till teckenspråk.

- **Behov av förbättrad samordning**

SKL genomförde 2014 en förstudie med syfte att utreda förutsättningar för utvecklingsarbete för förstärkt samordning av stöd till barn och unga med många myndighetskontakter. Den övergripande slutsatsen är att kommuner och landsting måste bli bättre på att samordna sina insatser och lyfta samordningsbördan från föräldrarna. Förstudien är överlämnad till Socialdepartementet.

- **Sämre hälsa hos personer med funktionsnedsättning**

Den nationella folkhälsoenkäten Hälsa på lika villkor som genomförs av Folkhälsomyndigheten visar på att personer med funktionsnedsättning uppger att de har en sämre hälsa än övrig befolkning. Förutom sämre fysisk hälsa har personer med funktionsnedsättning nedsatt psykisk hälsa i betydligt högre utsträckning än övrig befolkning. Symtom på ohälsa såsom värk i kroppen, trötthet, stress och känsla av ångslan, oro och ångest anges också i större utsträckning bland personer med funktionsnedsättning.

- **IVO rapport**

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har under 2013 och 2014 genomfört inspektioner av trettio kommunala bostäder med särskild service för vuxna med funktionsnedsättning. Syftet med tillsynen var att granska hur verksamheterna arbetar för att brukarna ska komma till tals, bli lyssnade till och kunna utöva inflytande över insatsernas genomförande. En annan viktig aspekt var att granska om kommunernas hälso- och sjukvårdsinsatser kommer målgruppen tillgodo på ett tillfredsställande sätt. IVO ser behov av förbättringar framförallt inom följande områden:

- Samlokalisering av verksamheter - bättre undvika institutionaliserade boendeformer
- Kompetens och fortbildning
- Bemanning och kontinuitet
- Arbetsformer för skydds- och begränsningsåtgärder
- Samverkan och informationsöverföring

4 Behovsprognoser inom LSS

4.1 Bostad med särskild service för vuxna och annan särskilt anpassad bostad

Huvudformerna för boende enligt LSS är gruppboende, serviceboende och annan särskild anpassad bostad. Grupp- och serviceboende är ”bostad med särskild service” där omvårdnad samt fritids- och kulturella aktiviteter ingår i boendet. Gruppboende består av ett mindre antal lägenheter med delat

gemensamhetsutrymme och fast personalbemanningen dygnet runt. Servicebostad är ett boende i en separat lägenhet i närheten av en baslägenhet där personal finns tillgänglig. Gemensamhetsutrymmen finns i baslägenheten. Annan särskilt anpassad bostad är en bostad med viss grundanpassning till den funktionsnedsatte personens behov men utan fast bemanning. Stöd och service i anslutning till boendet ges istället i form av personlig assistans.

Bostäder med särskild service drivs i Tyresö huvudsakligen i kommunal regi. Planerade gruppboenden kommer att drivas på entreprenad. I dagsläget köper Tyresö kommun även sex externa gruppboendeplatser. De avser främst personer vars behov inte kan tillgodoses inom kommunen. Dessa personer behöver oftast en helhetslösning, vilket innebär att insatsen daglig verksamhet ingår inom ramen för boendet.

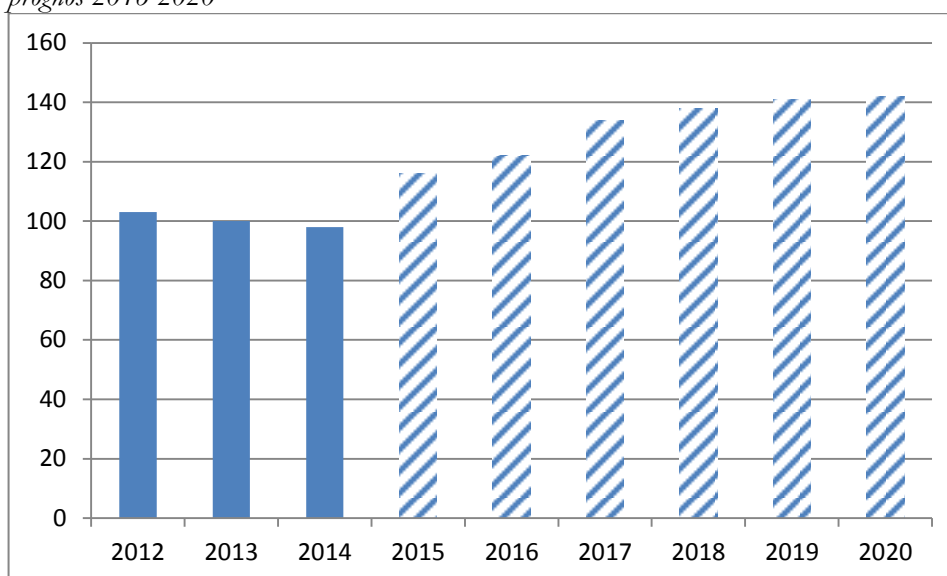
Fördelning av antal brukare i LSS-boende per boendeform i dagsläget²

Gruppboendeplatser	32
Serviceboende	50
Annan särskilt anpassad bostad	9
Köpta externa platser	6
Totalt	97

Under 2015 kommer två nya gruppboendeplatser, Villa Linde och Tärningen, samt en serviceboendeplatser på Granängsringen att färdigställas. Gruppboendeplatserna och serviceboendet kommer att omfatta sex bostäder vardera, vilket innebär en ökning om totalt 18 boendeplatser. Av dessa avser 13 nya beslut, och fem verkställighet av redan beviljade beslut om bostad med särskild service som inte har kunnat verkställas. Totalt uppskattas antalet brukare i LSS-boendeplatser uppgå till 116 under 2015.

² Per den 6 maj 2015.

Totalt antal brukare i LSS-boende för vuxna 2012-2014, förväntat utfall 2015 samt prognos 2016-2020

**I totalen ingår även boende i annan särskilt anpassad bostad*

Uppskattad ökning av antal brukare i LSS-boende per boendeform

	2016	2017	2018	2019	2020
Gruppboendestad		10	2	3	
Serviceboendestad	6	2	2		1
Tot ökning	6	12	4	3	1

Behov av bostad i särskilt boende fortsätter öka under planperioden. Prognosen är dock försiktig, och endast baserad på intresseanmälningar där personer har angett önskat år för flytt till bostad med särskild service. Det finns ytterligare cirka fem personer vars behov är kända av kommunen, men som inte har lämnat in en intresseanmälning om när de önskar flytta. Det finns även personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar vars behov är mindre än vad som motsvarar ett boende i traditionell bostad med särskild service, men större än vad som är möjligt att få hjälp med i ett ordinarie boende. Dessa personer är inte medräknade i prognosen, vilket gör att ökningen kan bli högre än vad som anges ovan.

År 2017 planeras ytterligare en gruppboendestad om sex boendeplatser och nio service- och/eller träningslägenheter i samband med bygget av Hasselbacken. År 2018 planeras en gruppboendestad byggas i privat regi på Apelvägen. Ytterligare tre gruppboenden är planerade till år 2020, 2023 och 2026.

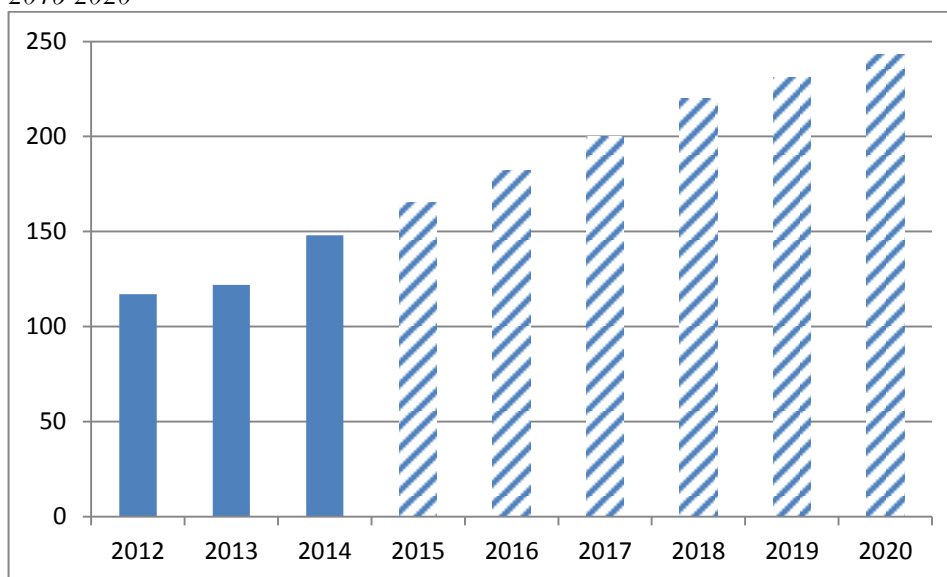
4.2 Daglig verksamhet

Daglig verksamhet är en insats i form av sysselsättning för personer med funktionsnedsättning som är i yrkesverksam ålder, saknar förvärvsarbete och inte är under utbildning. Den dagliga verksamheten kan innehålla både aktiviteter med habiliterande inriktning och aktiviteter med en inriktning mot

arbetsträning. Beslut om daglig verksamhet fattas om hel- eller deltid. Sedan oktober 2015 är det i Tyresö kommun valfrihet enligt LOV inom daglig verksamhet. Det finns i dagsläget femton godkända utförare att välja mellan.

Daglig verksamhet är den insats som ökar mest i riket och Tyresö kommun. Under 2015 förväntas 17 nya brukare, en ökning om 11,5 procent, vilket innebär totalt 165 brukare med daglig verksamhet.

Antal brukare med daglig verksamhet 2012-2014, förväntat utfall 2015 samt prognos 2016-2020

Den kraftiga ökningen förväntas att fortsätta. Prognosen för åren 2016-2018 är delvis baserad på de av kommunen kända ungdomar som kommer att gå ut särskilt gymnasiet. I snitt innebär dessa kända behov en ökning om cirka tre procent per år. Inom kommunen finns även en stor grupp ungdomar med neuropsykiatriska diagnoser. Dessa ungdomar går inte i särskilt gymnasiet, och arbetsförmåga ska alltid utredas av Arbetsförmedlingen innan behov av daglig verksamhet ska prövas. Utifrån tidigare års trend, kan dock antas att flera av dessa ungdomar kan komma att få behov av daglig verksamhet i framtiden. I prognosen har därför även en uppräkningsgjorts till en ökning om totalt 10 procent per år.

Efter år 2018 finns inga uppgifter om hur många ungdomar som kommer att sluta särskilt gymnasieskolan, och prognosen är endast gjord utifrån en uppskattad procentuell ökning. Dock uppskattas ökningen endast till 5 procent på grund av ökad osäkerhet i prognosen.

4.3 Korttidsvistelse

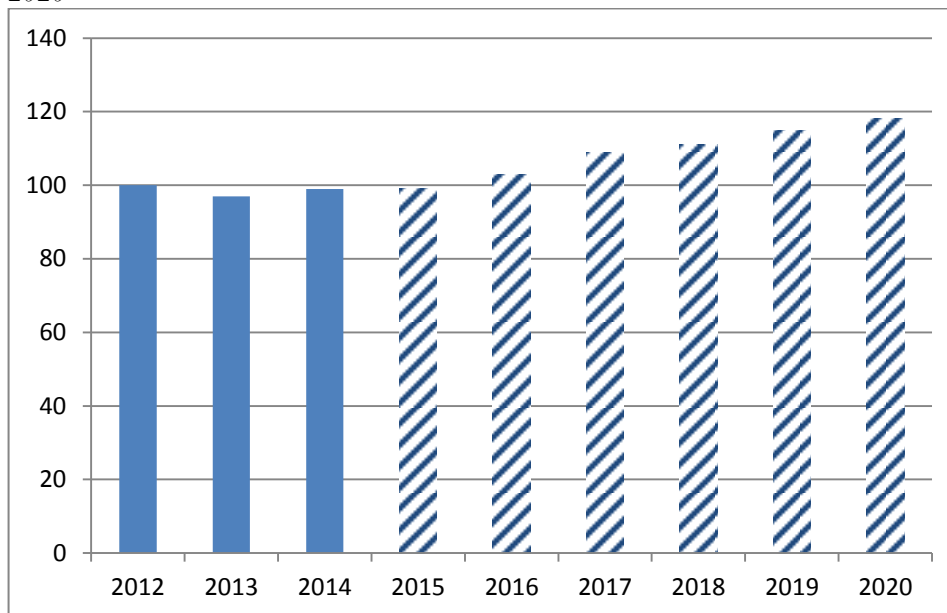
Korttidsvistelse är en insats, främst för barn och ungdomar, som syftar till att ge den enskilde en möjlighet till miljöombyte och rekreation samt anhöriga en möjlighet till avlastning. Beslut om korttidsvistelse fattas om antal dygn per år

eller för en viss period, till exempel en veckas läger-/kollovistelse.

Korttidsvistelse anordnas i korttidshem, i korttidsfamilj, som en tillfällig insats som läger-/kollovistelse eller som en eftermiddags- och kvällsaktivitet utan övernattnings.

Inom egen regi finns ett korttidshem om fyra platser, som har kapacitet att ta emot cirka 20 brukare. I dagsläget har 18 barn korttidsvistelse i korttidsfamilj. Majoriteten av platser för korttidsvistelse köps dock av externa utförare. Under 2014 köptes i snitt 60 externa platser. Under 2015 förväntas ingen förändring, utan antalet brukare med korttidsvistelse förväntas uppgå till totalt cirka 99 personer.

Antal brukare med korttidsvistelse 2012-2014, förväntat utfall 2015 samt prognos 2016-2020

Prognosen är baserad på av kommunen kända barn som i dagsläget har avlösarservice men som vid högre ålder kan komma i behov av korttidsvistelse. I prognosen har hänsyn tagits till att personer som flyttar till bostad med särskild service avslutar insatsen korttidsvistelse. Utöver vad som anges i tabellen tillkommer cirka tio tillfälliga beslut om läger-/kollovistelse per år.

Andelen barn och ungdomar med neuropsykiatriska diagnoser har ökat de senaste åren. Målgruppens behov har inte kunnat tillgodoses inom kommunens egen regi då den kommunala korttidsverksamheten inte har den inriktningen, vilket inneburit att behovet har tillgodosetts genom köpta platser. Samtidigt har egen regi inte haft full beläggning, utan i snitt anordnat korttidsvistelse för cirka 18 personer. En stor del av de köpta platserna avser korttidsvistelse i form av eftermiddags- och kvällsverksamhet utan övernattnings för ungdomar med neuropsykiatriska diagnoser. En motsvarande korttidsverksamhet skulle kunna anordnas inom kommunen. En omställning av korttidsverksamheten i egen regi

samt en satsning på ett eftermiddags- och kvällsverksamhet i kommunal regi skulle bättre möta det behov som finns, samt troligen innebära ekonomiska besparingar.

4.4 Personlig assistans

Personlig assistans är ett personligt utformat stöd för personer med stora och varaktiga funktionsnedsättningar som behöver hjälp med grundläggande behov, som personlig omvårdnad, förflyttningar och kommunikation samt andra personliga behov. Om de grundläggande behoven uppgår till mer än 20 timmar per vecka, har personen rätt till assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken (SFB) som administreras av Försäkringskassan. För dessa personer har kommunerna finansieringsansvaret för 20 timmar per vecka. Utöver detta har kommunerna ett basansvar för all assistans vilket innebär att vara anordnare av assistans för alla som får insatsen beviljad men som inte själva väljer anordnare. Kommunen är även ansvarig för att finansiera tillfälliga utökningar av assistanstid och merkostnader för sjuklön för assistenter hos alla utförare inklusive privata företag.

Assistansersättningen fastställs av staten årligen, och är konstruerad som en schablonersättning per timme, lika för alla brukare och anordnare. Timersättningen ska motsvara den genomsnittliga kostnaden per timme för löner och andra kostnader för att utföra personlig assistans.

Personlig assistans enligt SFB ökade till och med år 2007. Därefter minskade antalet personer som nybeviljades assistans enligt SFB med drygt en fjärdedel, samtidigt som antalet avslag ökade med nästan 50 procent år 2008.³ En trolig förklaring till utvecklingen är en hårdare tillämpning av begreppet grundläggande behov. För kommunerna har detta medfört att antal brukare med personlig assistans enligt LSS har ökat med 16 procent samt en kostnadsökning för insatsen om ca 50 procent sedan år 2009.⁴ På senare år har antalet brukare med personlig assistans enligt SFB stabiliserats, men antalet timmar per brukare har ökat.⁵

Försäkringskassans restriktivare bedömningar har haft effekt i Tyresö kommun där antal brukare med personlig assistans enligt LSS har ökat under åren 2012 till 2014. Sjukersättning vid ordinarie assistans frånvaro har ökat kraftigt från 73 beslut under 2012 till 156 beslut under 2014, det vill säga en ökning om 114

³ Inspektionen för Socialförsäkringen 2012 (rapport 2012:18): *Utfall av beslut om statlig assistansersättning.*

⁴ SKL 2013: *Vad kostar verksamheten i Din kommun? Kommunernas kostnadsutveckling 2008-2013*, sid. 33-34.

⁵ SOU 2014:9 (Statens Offentliga Utredningar): *Förändrad assistansersättning – en översyn av ersättningsystemet.*

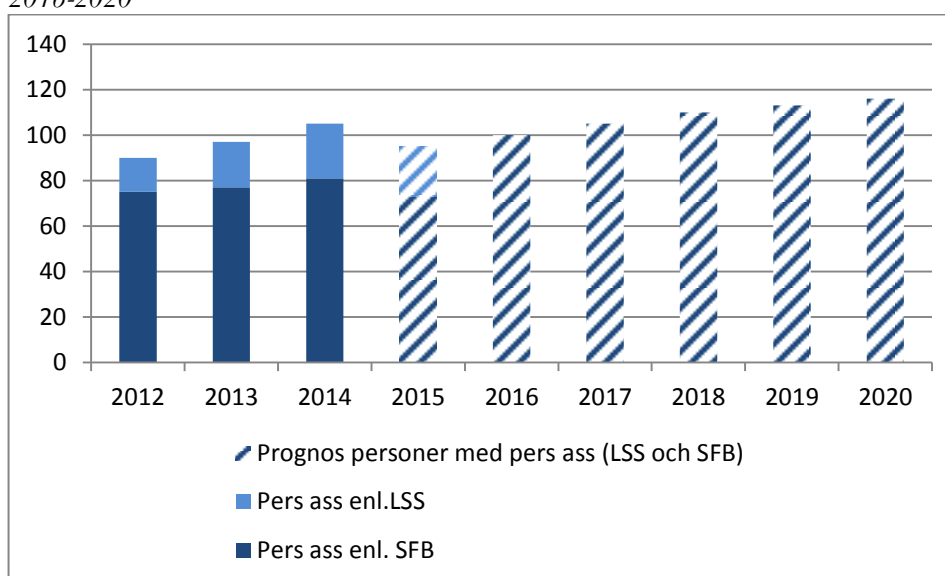
procent. Även beslut om tillfällig utökning av personlig assistans har ökat under åren.⁶

Fördelning av antal brukare med personlig assistans enl. SFB och LSS i dagsläget⁷

SFB	73
LSS	22
Totalt	95

I dagsläget finns i Tyresö 73 personer som har beslut om personlig assistans enligt SFB, och 22 personer med personlig assistans enligt LSS. Utifrån i dagsläget kända behov antas ingen förändring i antal beslut under 2015 ske, utan det totala antalet brukare med insatsen förväntas uppgå till 95 personer.

Antal brukare med personlig assistans 2012-2014, förväntat utfall 2015 samt prognos 2016-2020

Utifrån tidigare års ökning av beslut enligt LSS, och med ett antagande om stabilitet av beslut enligt SFB, antas en årlig ökning av den personliga assistansen med 5 procent till år 2018. Mot slutet av perioden antas en ökning på 2,5 procent på grund av ökad osäkerhet i prognosen. Prognosen är endast baserad på ett antagande om en viss ökning och inte utifrån kända behov. Prognosen omfattar inte antal timmar, tillfällig utökning eller beslut om assistansersättning vid ordinarie assistans sjukfrånvaro, vilket som angetts ovan under tidigare år ökat kraftigt och har stor effekt på det ekonomiska utfallet för insatsen.

⁶ Enligt jämförelse mellan antal beslut och antal brukare i verksamhetssystemet Treserva per den 31 december 2012, 2013 och 2014.

⁷ Maj 2015.

4.5 Bostad med särskild service för barn och unga

Barn och ungdomar med speciella och omfattande behov av stöd kan beviljas bostad med särskild service. Behovet kan även föranledas av att personen på grund av sin funktionsnedsättning behöver specialanpassad undervisning som inte finns i hemkommunen och därmed behöver boende på elevhem.

I dagsläget bor totalt sex barn- ungdomar i bostad med särskild service. Några ungdomar boende på kommunens barn- och ungdomsboende Hällebo kommer att under 2015 flytta till bostad med särskild service för vuxna. I samband med flytten kommer Hällebo att läggas ned. Förvaltningen uppskattar att det inte längre finns ett behov av en bostad med särskild service för barn och unga inom kommunen. De flesta barn och ungdomar som beviljas insatsen har ett mycket stort och komplext behov som kräver en speciell inriktning och kompetens, eller så uppstår behovet i samband med skolgång på annan ort. Kommunen kommer därför att fortsättningsvis köpa platser vid behov av boende för barn och ungdomar.

Under 2015 bedöms cirka två till tre nya barn med behov av insatsen tillkomma. Det totala antalet barn- ungdomar i bostad med särskild service kommer då uppgå till cirka fem till sex personer. Eftersom nya barn och ungdomar med behov av insatsen antas uppgå till ungefär samma antal personer som under planperioden kommer att nå vuxen ålder, antas det totala antalet vara konstant under perioden.

4.6 Korttidstillsyn

Korttidstillsyn är en insats i form av förlängd skolbarnsomsorg/ fritidsverksamhet för barn över 12 år. Korttidstillsyn erbjuds före- och efter skoldagen samt under lov dagar till dess att personen avslutat gymnasiet.

Biståndsavdelningen köper 19 platser på Bergfotens fritidsgård (barn- och utbildningsförvaltningen) för barn och ungdomar som har sin skolgång i Tyresö. Därutöver köper kommunen platser för ungdomar som går i skola utanför kommunen.

Under 2015 uppskattats totalt 28 barn och ungdomar ha korttidstillsyn. Under åren 2016 till 2020 prognostiseras en ökning om totalt cirka tio nya brukare fördelat jämt under åren. I prognosen har hänsyn tagit till att personer som slutar gymnasieskolan avslutar insatsen korttidstillsyn.

5 Behovsprognoser för bistånd enligt Sol för personer med psykisk funktionsnedsättning

5.1 Bostäder enligt Sol för psykiskt funktionsnedsatta

Enligt 5 kap 7 § socialtjänstlagen ska kommunen inrätta bostäder med särskild service för dem som behöver sådant boende till följd av att de av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring. I Tyresö kommun finns flera olika typer av bostäder för målgruppen som kan ges som bistånd enligt socialtjänstlagen, SoL. Boende enligt Sol kan även ges som ett boende med socialt kontrakt, så kallade försökslägenhet. Syftet med försökslägenhet är att den boende så småningom ska ta över kontraktet och därmed övergå till ordinärt boende. Till försökslägenheter, och även så kallade träningslägenheter, finns ingen fast personalbemanning utan stöd ges i form av boendestöd.

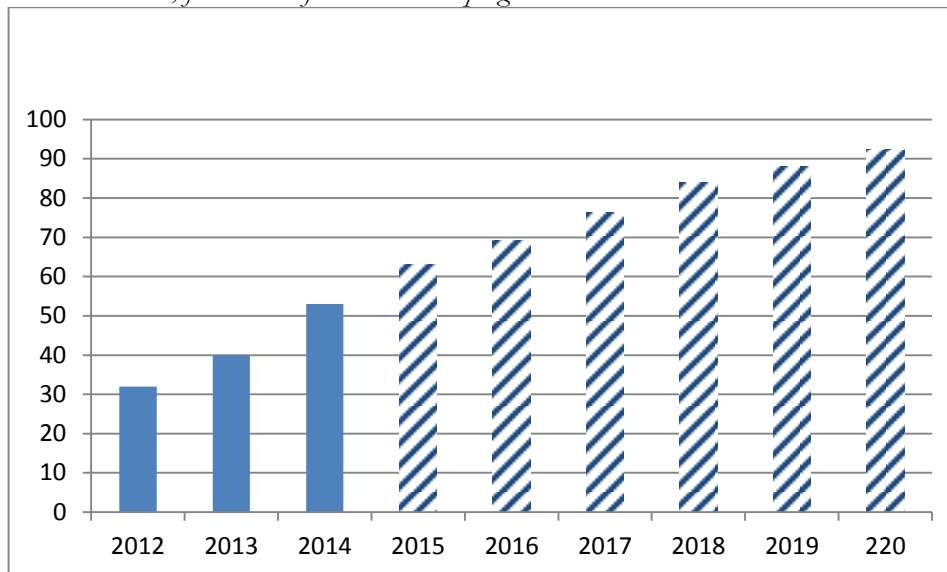
I kommunens egen regi finns Hästskons stöd- och boendeenhet om totalt 22 boendeplatser för målgruppen.⁸ Utöver dessa finns ytterligare fem träningslägenheter som administreras av Biståndsavdelningen samt åtta försökslägenheter. För personer vars behov inte kan tillgodoses inom kommunen köps externa platser. Tyresö kommun köpte i snitt 20 externa Sol-boendeplatser för personer med psykiska funktionsnedsättningar under 2014.

Antalet personer med psykisk funktionsnedsättning med behov av boende har ökat de senaste åren. Mellan 2012 och 2014 ökade antalet personer inom målgruppen med beslut om boende med 21 personer, eller 66 procent.⁹ Under 2015 uppskattas antal brukare öka med cirka 10 personer, eller 18,8 procent, och uppgå till totalt 63 personer.

⁸ Det vill säga personer med beslut via biståndsenheten. Inom Hästskon finns även boendeplatser för personer med missbruksproblematik och psykisk störning/sjukdom. De har dock beslut via missbruksenheten inom IFO.

⁹ Enligt jämförelse mellan antal beslut och antal brukare i verksamhetssystemet Treserva per den 31 december 2012, 2013 och 2014.

Antal brukare bostad med särskild service/stödboende/tränings- och försökslägenhet enligt Sol 2012-2014, förväntat utfall 2015 samt prognos 2016-2020

Utifrån tidigare års trend antas en årlig ökning med 10 procent till år 2018. Mot slutet av perioden antas en ökning på 5 procent på grund av ökad osäkerhet i prognosen. Även kommande behov som förvaltningen i dagsläget känner till är inräknade i prognosen. År 2017 tillkommer nio stöd- och träningslägenheter för målgruppen i samband med byggandet av Hasselbacken. Ett kommande behov är även fler stödboenden som är anpassade för unga vuxna.

En inventering av behov för målgruppen som gjordes 2014 visar att personer i boenden med omfattande stöd har liten möjlighet att flytta till ett mer självständigt boende. För att öka rörligheten och möjligheten till ett ordinarie boende behövs fler tränings- och försökslägenheter.

När det gäller de äldre saknas ett boende anpassat för personer med behov av personal med kompetens inom både geriatrik och psykiatri. Det finns även behov av kompetensutveckling inom hemtjänsten avseende psykisk funktionsnedsättning.

Hästkons boendenhet kommer att flytta då lokalerna kommer att rivas. Planeringen av framtida boendet pågår och omfattar enligt nuvarande plan totalt 33 bostäder, det vill säga en utökning om 11 platser.

5.2 Boendestöd

Boendestödet är en motivationsgrundande och pedagogiskt inriktad insats i kombination med praktiskt utformad hjälp. Boendestödet utgår från den enskildes hem men kan också omfatta stöd i vardagliga situationer utanför hemmet.

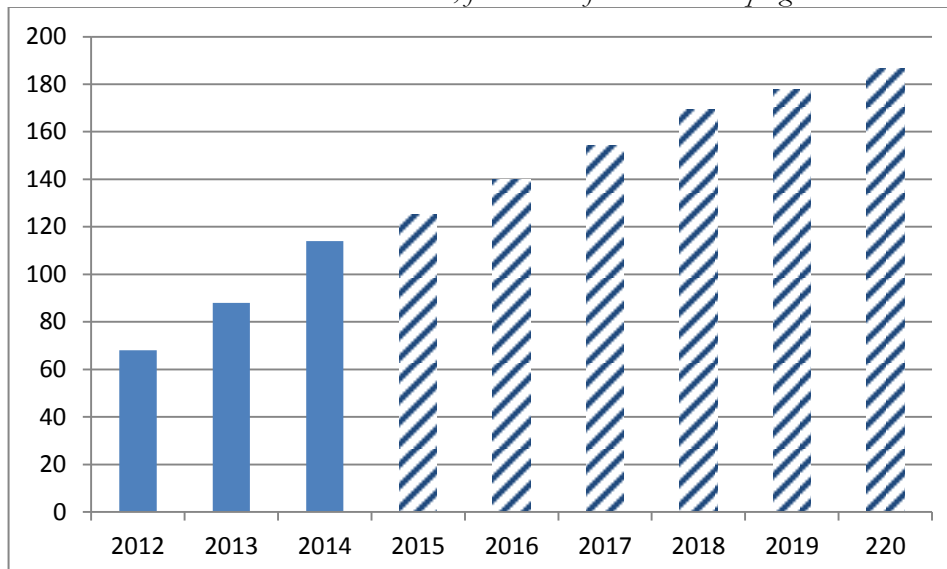
Beslut om boendestöd fattas i antal timmar per vecka.

Huvuddelen av boendestödet ges idag i kommunal regi. Det finns dels boendestödjare som är kopplade till boendeenheten Hästskon, dels en grupp boendestödjare från Tyresö bostadsenhet med inriktning mot neuropsykiatriska funktionsnedsättningar inom LSS. Kommunen köper även boendestöd av externa utförare. Antalet externa köp har ökat då behovet av boendestödet inte har kunnat tillgodoses inom egen regi. Under 2014 köpte kommunen externt boendestöd för cirka 30 personer.

Socialnämnden har beslutat att införa valfrihet enligt LOV för boendestöd. Tillgången till boendestödet kommer att utökas till kvällar och helger och blir mer flexibelt i sin utformning. Framtagande av kravspecifikation inför upphandling pågår.

Antalet brukare med boendestöd har ökat med 46 personer, eller 67,6 procent under åren 2012 till 2014.¹⁰ Under 2015 uppskattas antal brukare med boendestöd öka med cirka 11 personer, eller 10 procent, och uppgå till totalt 125 personer. Anledningen till ökningen av boendestöd är att personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som omfattas av LSS har fått boendestöd i större omfattning. Ökningen kan också till viss del förklaras med att insatsen tidigare endast beviljades personer 20 år och äldre, till skillnad från idag då insatsen riktar sig till alla vuxna personer, från 18 år och äldre. Boendestöd kan även ges till personer som fortfarande bor kvar i föräldrahemmet.

Antal brukare med boendestöd 2012-2014, förväntat utfall 2015 samt prognos 2016-2020

Gruppen med neuropsykiatriska diagnoser ökar, varför antalet brukare antas fortsätta öka. Under 2016 förväntas en ökning om 15 personer. Därefter antas en ökning om cirka 10 procent per år, och mot slutet av perioden antas en

¹⁰ Enligt jämförelse mellan antal beslut och antal brukare i verksamhetssystemet Treserva per den 31 december 2012 och 2014.

ökning på 5 procent på grund av ökad osäkerhet i prognosen. Tillkomst av fler tränings- och stödlägenheter samt införandet av LOV kan även pådriva ett ökat behov av insatsen.

5.3 Sysselsättning

Enligt 5 kap 7 § socialtjänstlagen har kommunen ansvar för att ge hjälp till meningsfull sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning som har betydande svårigheter i sin livsföring. Beslut om sysselsättning fattas om hel- eller deltid. Sedan år 2011 är det valfrihet enligt LOV inom sysselsättning. Det finns i dagsläget tre godkända utförare att välja mellan. Kommunen köper även några externa platser utanför LOV:en för målgruppen unga vuxna då deras behov inte kan tillgodoses inom valfrihetssystemet.

Antal beslut om sysselsättning har minskat med 8 procent under åren 2012 till 2014.¹¹ Under 2015 uppskattas det totala antalet brukare med sysselsättning uppgå till cirka 60 personer. Det är dock en insats med stora variationer över tid och även under året, då personer som erhåller sysselsättning under vissa perioder kan avstå från insatsen då de inte orkar eller inte mår bra. Minskningen ska därför tolkas med viss försiktighet.

Prognosen för planperioden bygger på kännedom om nuvarande situation, och uppskattningen är att det kommer ske en ökning om 2 procent per år. Det innebär en ökning om ungefär en person per år. Det finns dock ett känt behov hos cirka 20 personer som i dagläget inte är motiverade att ansöka om insatsen. Det gäller främst unga personer, vars behov inte möts upp av utförare inom valfrihetssystemet. Det behövs därför fler utövare med olika inriktning, alternativt en större variation av verksamheter hos de utförare som är anslutna till LOV:en. Om ett större utbud av verksamheter som möter upp mot det behov som finns, skulle antalet personer med sysselsättning öka.

¹¹ Enligt jämförelse mellan antal beslut och antal brukare i verksamhetssystemet Treserva per den 31 december 2012 och 2014.